

REWITALIZACJA I OCHRONA DZIEDZICTWA

X. REWITALIZACJA I OCHRONA DZIEDZICTWA

➤ OD 2012 ROKU ŻYRARDOWSKA OSADA FABRYCZNA NOSI TYTUŁ POMNIKA HISTORII. OBEJMUJE ON OBSZAR OKOŁO 70 H.

➤ W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW ZNAJDUJĄ SIĘ 374 KARTY ADRESOWE ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH, W TYM 205 ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW.

REWITALIZACJA

W 2016 r. Ministerstwo Rozwoju ogłosiło konkurs pn. Modelowa Rewitalizacja Miast współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020. Żyrardów przystąpił do udziału w nim i w rezultacie znalazł się w gronie 20 miast, które zostały wybrane do wdrażania modelowych rozwiązań rewitalizacyjnych w Polsce. W ramach konkursu Samorząd otrzymał 90% dofinansowania wartości projektu (tj. 1 634 130,00 zł) pn. Rewitalizacja Miasta Żyrardowa motorem przemian społeczno-gospodarczych.

Był to interdyscyplinarny projekt, zawierający zarazem sporządzenie analiz, działania aktywizacyjne mieszkańców, organizacji pozarządowych i innych użytkowników miasta, szkolenia i warsztaty dla różnych grup społecznych, opracowanie projektów budowlanych oraz realizację przykładowego modelowego przedsięwzięcia, a także działania promocyjne. Spektrum zrealizowanych

zadań pozwoliło na poznanie miasta, a w szczególności obszaru rewitalizacji, w sposób ilościowy (statystyczny), jak i jakościowy. Działania społeczne umożliwiły nawiązywanie więzi pomiędzy mieszkańcami, a także zmianę relacji z hierarchicznej do poziomej pomiędzy obywatelami miasta a Urzędem.

W ramach projektu Rewitalizacja Miasta Żyrardowa motorem przemian społeczno-gospodarczych założono, że na podstawie wypracowanych dokumentów, zostanie sporządzony gminny program rewitalizacji. W związku z tym w 2019 r. przeprowadzono szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji w sferach: społecznej, gospodarczej, ekonomii społecznej, funkcjonalno-przestrzennej, technicznej i zabytkoznawczej, celem poznania przyczyn i skutków zdiagnozowanych na wcześniejszym etapie problemów. Pogłębioną charakterystykę obszaru rewitalizacji wykonano w oparciu o dane ilościowe i jakościowe (tab. 1). Zostały one zebrane na

podstawie wywiadów indywidualnych w gospodarstwach domowych, wywiadów grupowych, badań ankietowych (PAPI), inwentaryzacji oraz analizy baz danych i kwerendy. Zebrane informacje o przestrzeni obszaru rewitalizacji i jego mieszkańcach uzupełniono podczas organizowanych spotkań z mieszkańcami, spacerów badawczych i mobilnych punktów konsultacyjnych (tab. 2).

Po rozpoczęciu prac nad opracowywaniem gminnego programu rewitalizacji, w II kwartale 2019 r., rozpoczęto równoległe zbieranie kart projektów rewitalizacyjnych. W konsekwencji wpłynęło ponad 80 kart projektów od mieszkańców, przedsiębiorców i innych interesariuszy. Można było je złożyć w Biurze Obsługi Klienta UMŻ, przez udostępniony formularz elektroniczny lub mailowo na adres rewitalizacja@zyrardow.pl. Celem udzielania szczegółowych informacji i zachęcenia do składania kart przedsięwzięć rewitalizacyjnych organizowano mobilne punkty konsultacyjne i spacerory badawcze (tab. 2).

W trakcie realizacji tych działań mieszkańcy mogli porozmawiać z Prezydentem Miasta Żyrardowa, przedstawicielami Urzędu Miasta Żyrardowa oraz zewnętrznymi konsultantami. Podjęmowana tematyka dotyczyła przede

wszystkim problemów i wyzwań, z którym zmagają się osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji oraz potencjału tej części miasta. Zgromadzone karty projektów, pomysły mieszkańców i wnioski z organizowanych wydarzeń zostaną do-

kładnie przeanalizowane i zagregowane, celem stworzenia dokumentu odpowiadającego na realne potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Tab. 1. Przeprowadzone badania wykorzystane do sporządzenia pogłębionych diagnoz obszaru rewitalizacji Miasta Żyrardowa

L.p.	Badanie/ wydarzenie	Liczba badań/wydarzeń
1.	Wywiady kwestionariuszowe wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji	2148
2.	Wywiady kwestionariuszowe wśród przedsiębiorców obszaru rewitalizacji	101
3.	Indywidualne wywiady z przedstawicielami instytucji działających na obszarze rewitalizacji	29
4.	Indywidualne wywiady z przedsiębiorcami z obszaru rewitalizacji	15
5.	Zogniskowane wywiady grupowe z różnymi grupami interesariuszami	9
6.	Badania ankietowe wśród organizacji pozarządowych działających w Żyrardowie	19
7.	Panel ekspercki	1

Tab. 2. Przeprowadzone konsultacje z interesariuszami służące do sporządzenia gminnego programu rewitalizacji w 2019 roku

L.p.	Wydarzenie	Liczba przeprowadzonych wydarzeń	Liczba przeprowadzonych wydarzeń
1.	Spotkanie z mieszkańcami	5	opracowanie diagnoz
2.	Spacer badawczy	7	opracowanie diagnoz / zbieranie kart projektów
3.	Mobilny punkt konsultacyjny	8	opracowanie diagnoz / zbieranie kart projektów

Oprócz konsultacji społecznych w kwestiach dotyczących realizacji gminnego programu rewitalizacji podjęto działania, mające na celu aktywizację i integrację lokalnej społeczności (tab. 3). Oferta wydarzeń została do-

stosowana zarówno dla najmłodszych mieszkańców obszaru rewitalizacji (np. mikrofestyn dot. czytelnictwa), jak i dla tych starszych (np. potańcówka). Część wydarzeń była promowana jako rodzinne imprezy (np. gry miejskie czy space-

ry z przewodnikiem). Podczas wydarzeń uczestnikom w atrakcyjny sposób starano się przekazać informacje o żyrardowskiej historii, tradycjach, dziedzictwie kulturowym i rewitalizacji.

Tab. 3. Zrealizowane działania aktywizacyjne lokalną społeczność w 2019 r.

L.p.	Wydarzenie	Liczba przeprowadzonych wydarzeń
1.	Mikro-festyn	5
2.	Gry miejskie	4
3.	Spacer z przewodnikiem	5
Razem		14

W 2019 r. odbyła się I edycja konkursu ofert w zakresie rewitalizacji dla organizacji pozarządowych. Miasto Żyrardów na to działanie przeznaczyło 175 tys. zł. Po rozstrzygnięciu konkursu rozdysponowano kwotę 123 763,00 zł na projekty realizowane na obszarze rewitalizacji i na rzecz jego mieszkańców. Po zakończeniu poszczególnych działań pozostały oszczędności w wysokości 11 102,52 zł, które organizacje poza-

ządowe zwróciły do budżetu miasta. Jedna organizacja mogła ubiegać się maksymalnie o wsparcie 3 projektów, każdy o wartości dofinansowania od 500,00 zł do 12 500,00 zł. W rezultacie dofinansowano 10 pomysłów złożonych przez 6 organizacji pozarządowych (tab. 4). Projekty, które uzyskały dotację miały zróżnicowaną tematykę. Część z nich skupiła się na ofercie dla najmłodszych mieszkańców obszaru

rewitalizacji – zaplanowano gry i zabawy sportowe, zajęcia plastyczne i kulturoznawcze. Niektóre projekty zakładały międzypokoleniową współpracę mieszkańców podczas warsztatów, czy wspólnego dbania o podwórkę. Żyrardowskie organizacje pozarządowe nie zapomniały również o trudach dnia codziennego. W tym celu został zrealizowany cykl warsztatowo-szkoleniowy dla rodziców.

Tab. 4. Dofinansowanie projektów w ramach konkursu ofert w 2019 r.

L.p.	Nazwa organizacji	Nazwa projektu	Kwota dotacji
1.	Kuźnia Inicjatyw „Wiskitki.org”	Akademia Liderów Rewitalizacji	12 500,00 zł
2.	Kuźnia Inicjatyw „Wiskitki.org”	Utkany z miłości	12 500,00 zł
3.	Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Żyrardowie	Miedzypokoleniowa Rewitalizacja społeczna w standardzie 2.0 w zabytkowym centrum Żyrardowa	11 763,00 zł
4.	Oratorium św. Jana Bosko	„Podwórkowa FIFA Żyrardów” – inicjatywa na rzecz młodych mieszkańców z obszaru rewitalizacji miasta Żyrardowa	12 500,00 zł
5.	Stowarzyszenie Otwórz	SąsiadujMY	12 000,00 zł
6.	Stowarzyszenie Otwórz	Fotograficzny warsztat ukrytych możliwości	12 500,00 zł
7.	Stowarzyszenie „Świetlik”	Od miłości do mądrości – warsztaty umiejętności wychowawczych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji Miasta Żyrardowa	12 500,00 zł
8.	Stowarzyszenie „Świetlik”	Żyrardowskie inspiracje na cztery ręce	12 500,00 zł
9.	Stowarzyszenie „Świetlik”	Rozegrajmy to razem	12 500,00 zł
10.	Związek Harcerstwa Polskiego Hufiec Żyrardów im. Harcerzy Młodego Lasu, Chorągiew Mazowiecka	Rewitalizacja społeczna Miasta Żyrardowa – harcerze jako lokalni liderzy	12 500,00 zł

W ramach projektu Rewitalizacja miasta Żyrardowa motorem przemian społeczno-gospodarczych w sierpniu 2019 r. rozpoczął się również cykl szkoleń i warsztatów z finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych skierowany

przede wszystkim do wspólnot mieszkaniowych. W rezultacie odbyło się 16 spotkań, podczas których uczestnicy mieli szansę nabyć wiedzę z zakresu pozyskiwania funduszy na remonty, termomodernizację budynków, a także za-

gospodarowanie podwórek. Pod nadzorem eksperta zainteresowane wspólnoty mogły przygotować wnioski o dofinansowanie i poznać proces inwestycyjny.

Dodatkowo, aby pośrednio dotrzeć do mieszkańców, przedsiębiorców i innych uczestników procesu rewitalizacji, wydano publikacje:

PRAKTYCZNY PORADNIK DLA INTERESARIUSZY PROCESU REWITALIZACJI MIASTA ŻYRARDOWA. PLANOWANIE, FINANSOWANIE I REALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘĆ.

LOKALNY FUNDUSZ REWITALIZACJI NA PRZYKŁADZIE ŻYRARDOWA.

Opracowania zawierają informacje o źródłach finansowania dot. remontów budynków i zagospodarowania podwórek, opis procesu inwestycyjnego krok po kroku, przykłady dobrych praktyk oraz wykaz narzędzi stosowanych lub planowanych do wdrożenia, celem usprawnienia procesu odnowy miasta. Treści publikacji zostały dostosowane do specyfiki Żyrardowa w oparciu o przeprowadzone diagnozy oraz spotkania z administratorami budynków i mieszkańcami.

Oczywiście działaniom społecznym towarzyszyły przedsięwzięcia infrastrukturalne angażujące lokalną społeczność. Przygotowano projekt budowlany dla ulicy Lniarskiej. Podczas tworzenia dokumentacji przeprowadzono konsultacje społeczne, podczas których wypracowano główne założenia koncepcyjne zmiany zagospodarowania tego miejsca. W rezultacie remont ulicy Lniarskiej przyczyni się do wykreowania istotnej przestrzeni publicznej w Żyrardowie, w której zostaną zastosowane rozwiązania wpływające na poprawę jakości życia w mieście. Drugim podjętym przedsięwzięciem jest kompleksowa zmiana zagospodarowa-

nia podwórka przy ul. Strażackiej. Prace nad opracowaniem projektu budowlanego rozpoczęto od warsztatów urbanistycznych z podopiecznymi świetlicy środowiskowej, aby poznać ich oczekiwania i pomysły na zagospodarowanie podwórka. Następnie wypracowane przez dzieci koncepcje skonfrontowano z potrzebami mieszkańców budynków zlokalizowanych przy przedmiotowym podwórku. Po szerokich konsultacjach społecznych opracowano dokumentację projektową. Na jej podstawie w 2019 r. udało się zrealizować I część zaplanowanych prac – tj. wybudowano wiatę śmietnikową.

Przez cały rok prowadzono działania informacyjne o podejmowanych przedsięwzięciach związanych z procesem rewitalizacji, w szczególności uwzględniając zadania realizowane w ramach projektu Rewitalizacji miasta Żyrardowa motorem przemian społeczno-gospodarczych. W tym celu wydano 4 gazetki rewitalizacyjne (w formie kwartalnika), publikowano w lokalnej prasie oraz na stronach Urzędu Miasta Żyrardowa i dedykowanej rewitalizacji Żyrardowa informacje o planowanych działaniach, a także ich podsumowa-

nie. Prowadzono również fanpage, na którym systematycznie umieszczano najważniejsze newsy o żyrardowskiej rewitalizacji.

W ramach wymiany doświadczeń między poszczególnymi miastami w październiku 2019 r. odbyła się czterodniowa wizyta studyjna do Krasnej Lipy. Żyrardów i czeskie miasteczko łączy wspólna historia, a także współczesne wyzwania dotyczące zachowania i wykorzystania dziedzictwa kulturowego w rozwoju społeczno-gospodarczym miast. Tematem przewodnim wizyty była rewitalizacja w aspekcie zarówno infrastrukturalnym, jak i społecznym. Krasna Lipa może pochwalić się szeregiem działań, które w ostatnich latach znacznie poprawiły warunki życia mieszkańców, a także spowodowały wzrost atrakcyjności turystycznej tego miasta.

Uchwalenie gminnego programu rewitalizacji, w oparciu o wypracowane dotychczas dokumenty, zebrane karty projektów i nabyte doświadczenie podczas rozmów z mieszkańcami, wizyt studyjnych i szkoleń, nastąpi w 2020 r.

MIEJSKI KONSERWATOR ZABYTEKÓW

Począwszy od roku 2008, na mocy porozumienia zawartego pomiędzy Prezydentem Miasta Żyrardowa a Wojewodą Mazowieckim, Miasto Żyrardów przejęło prowadzenie niektórych spraw

z zakresu właściwości Wojewody Mazowieckiego, wykonywanych przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Komórką właściwą do realizacji tychże zadań jest Miejski

ski Konserwator Zabytków, działający w imieniu i z upoważnienia Prezydenta Miasta Żyrardowa.

REALIZACJA ZADAŃ MIEJSKIEGO KONSERWATORA ZABYTEKÓW (DANE ZA LATA 2018-2019)

L.p.	Badanie/wydarzenie	Liczba badań/wydarzeń	
		ROK 2018	ROK 2019
1.	liczba wydanych w formie pisemnej zaleceń konserwatorskich, na podstawie art. 27 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	14	20
2.	liczba przyjętych zawiadomień o uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku wpisanego do rejestru zabytków, na podstawie art. 28 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	1	1
3.	liczba decyzji określających szczegółowy zakres i rodzaj niezbędnych badań archeologicznych, wydanych na podstawie art. 31 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	0	1
4.	liczba przyjętych zawiadomień o przypadkowym znalezieniu przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem archeologicznym, na podstawie art. 33 ust. 1 i ust. 2	0	1
5.	liczba dokonanych oględzin przypadkowo znalezionych przedmiotów, co do których istniało przypuszczenie, iż są one zabytkami archeologicznymi, na podstawie art. 33 ust. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	0	1
6.	liczba decyzji określających miejsce przechowywania zabytków archeologicznych, wydanych na podstawie art. 35 ust. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	0	2
7.	liczba pozwoleń na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (...), wydanych na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	43	32
8.	liczba decyzji odmawiających wydania pozwolenia na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach nieruchomych (...), wydawanych na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 1	1	4
9.	liczba pozwoleń na prowadzenie badań archeologicznych, wydanych na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	0	1
10.	liczba pozwoleń na dokonanie podziałów zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru Zabytków, wydanych na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 8 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	0	1
11.	liczba pozwoleń na zmianę przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru zabytków lub sposobu korzystania z tego zabytku, wydanych na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 9 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	2	0
12.	liczba pozwoleń na umieszczenie na zabytkach wpisanych do rejestru zabytków urządzeń technicznych, tablic, reklam oraz napisów (innych niż określone w art. 12 ust. 1), wydanych na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 10 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	5	11

13.	liczba pozwoleń na prowadzenie działań mogących prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru zabytków (...), wydanych na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 11 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	68	27
14.	liczba decyzji odmawiających wydania pozwolenia na prowadzenie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru, z wyłączeniem działań polegających na usuwaniu drzew lub krzewów z terenu nieruchomości lub jej części niebędącej wpisanym do rejestru parkiem, ogrodem albo inną formą zaprojektowanej zieleni, wydanych na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 11 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	0	1
15.	liczba pozwoleń na poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania, wydanych na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 12 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	0	1
16.	liczba przeprowadzonych kontroli przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, na podstawie art. 38 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	3	4
17.	liczba zaleceń pokontrolnych, wydanych na podstawie art. 40 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	2	2
18.	liczba zawiadomień o popełnieniu wykroczenia (lub przestępstwa) skierowanych do Policji, prokuratury albo sądu, w przypadku stwierdzenia, iż działania lub zaniechania kontrolowanego podmiotu naruszyły przepisy art. 108-118 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w odniesieniu do zabytków nieruchomych, na podstawie art. 41 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	0	1
19.	liczba decyzji o wstrzymaniu prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków wykonanych bez pozwolenia lub w sposób odbiegający od zakresu i warunków określonych w pozwoleniu, wydanych na podstawie art. 43 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	0	2
20.	liczba decyzji nakładających obowiązek podjęcia określonych czynności w celu doprowadzenia wykonywanych badań, prac, robót lub innych działań przy zabytku do zgodności z zakresem i warunkami określonymi w pozwoleniu, wydanych na podstawie art. 44 ust. 1 pkt 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	0	1
21.	liczba decyzji zobowiązujących do doprowadzenia zabytku do jak najlepszego stanu we wskazywany sposób, wydanych na podstawie art. 45 ust. 1 pkt 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	0	1
22.	liczba uzgodnionych decyzji ustalających lokalizację inwestycji celu publicznego albo warunki zabudowy, wydanych na podstawie art. 53 ust. 4 lub art. 60 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym	0	1
23.	liczba uzgodnionych pozwoleń na budowę, wydanych na podstawie art. 39 ust. 3 Prawa budowlanego	9	7
24.	liczba niezgodnionych pozwoleń na rozbiórkę, wydanych na podstawie art. 39 ust. 3 Prawa budowlanego	1	1
25.	liczba pozwoleń na sprzedaż, zamianę darowiznę lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek, wydawanych na podstawie art. 13 ust. 4 ustawy o gospodarce nieruchomościami	46	24
26.	liczba pozwoleń na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru Zabytków, wydanych na podstawie art. 83a ust. 1 ustawy o ochronie przyrody	13	23

27.	liczba decyzji odmawiających pozwolenia na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków - wydanych na podstawie art. 83a ust. 1 ustawy o ochronie przyrody	3	3
28.	liczba drzew, na usunięcie których wydano pozwolenia, wydanych na podstawie art. 83a ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, art. 36 ust. 1, ust. 11 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	30	88
29.	łączna kwota opłat za usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości wpisanej do rejestru Zabytków, na podstawie art. 84 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody (w zł)	2250,00	9250,00
30.	liczba zaświadczeń o utrzymaniu, konserwacji lub zagospodarowaniu gruntów i budynków wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków zgodnie z przepisami o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w celu uzyskania zwolnienia od podatku od nieruchomości, od spadków i darowizn oraz od podatku rolnego, wydanych na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 6 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych, art. 4 ust. 1 pkt 9 lit. d ustawy o podatku od spadku i darowizn, art. 12 ust. 1 pkt 11 ustawy o podatku rolnym	49	60
31.	liczba postanowień o odmowie wydania zaświadczenia o utrzymaniu, konserwacji lub zagospodarowaniu gruntów i budynków wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków zgodnie z przepisami o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wydanych na podstawie art. 219 K.p.a.	1	0
32.	liczba opinii konserwatorskich wydanych w sprawach z zakresu ochrony zabytków	17	42
33.	liczba wydanych pism informujących w sprawach z zakresu ochrony zabytków	0	22

Ponadto, Miejski Konserwator Zabytków w ramach pełnionych obowiązków czynnie uczestniczył w projektach realizowanych przez Wydziały i Jednostki

Miasta, jako organ opiniodawczy – doradczy. Na szczególną uwagę zasługuje merytoryczna ocena „Projektu powtarzalnej stolarki okiennej i drzwiowej dla

zabudowy mieszkaniowej zabytkowej znajdującej się w granicach pomnika historii oraz obszarów rewitalizacji miasta Żyrardowa”.

➤ OD 2012 ROKU ŻYRARDOWSKA OSADA FABRYCZNA NOSI TYTUŁ POMNIKA HISTORII. OBEJMUJE ON OBSZAR OKOŁO 70 H.

➤ W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW ZNAJDUJĄ SIĘ 374 KARTY ADRESOWE ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH, W TYM 205 ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW.

